

החוק להגברת אכיפת החוק? מדוע מי שנכשל עד עתה באכיפת דיני העבודה יצליח כעת / עו"ד דורון

אפיק, עו"ד שירה פורת¹

ביום 12 דצמבר, 2011, אישרה הכנסת את החוק להגברת האכיפה של דיני העבודה תשע"ב- 2011, אשר ייכנס לתוקפו ביום 19.6.2012. בעוד שהציניקאנים יאמרו כי מן הראוי להגביר את אכיפת הדינים הקיימים ולא לחוקק חוק להגברת האכיפה (ובאותו הקשר, ניתן כעת לחוקק חוק לאכיפת הדין הפלילי, חוק לאכיפת סדרי הדין בבתי המשפט ועוד), אין ספק כי החוק מהווה רפורמה מהותית בכל הקשור להקפדה על שמירת זכויות העובדים בישראל וקריאה מעמיקה שלו מלמדת כי הושקעו מאמצים רבים וראויים בחקיקתו. השאלה הנשאלת היא האם הגוף שעד היום לא הצליח לאכוף את חוקי העבודה הקיימים יהיה מסוגל לשלוט במפלצת החדשה המופקדת בידיו.

החוק החדש חוקק מתוך תפיסה לפיה אכיפת שכר וזכויות סוציאליות הינה דרך להילחם בממדי העוני בחברה ועל רקע הכשלון הקיים כיום באכיפת חוקי העבודה השונים. בתוך כך, תכלית החוק הינה להגביר ולייעל את אכיפתם של דיני העבודה על דרך נקיטת הליכים אזרחיים ופליליים, הפעם לא רק כנגד המעסיקים אלא גם על מי ששוכר שירותים ממעסיקים אלה. עוד, החוק אף מגביל יכולתן של רשויות ציבוריות להתקשר עם מי שמפר את חוקי העבודה (מעבר למגבלות הקיימות כבר כיום במסגרת דיני המכרזים, ואשר לא תמיד נאכפות באופן מלא).

החוק מאפשר הטלת עיצום כספי מהותי (ואף קובע במפורש כי לא ניתן להטיל עיצום כספי נמוך מהקבוע בחוק או בתקנות) על המפרים את חוקי העבודה וחשוב מכך, החוק קובע אפשרות להטיל עיצום כספי אישי על מנכ"ל תאגיד אם לא פיקח ונקט אמצעים סבירים למניעת הפרה בידי התאגיד. המהפכה המרכזית בחוק הינה הטלת הנטל על מזמיני שירות לוודא קיום החוק על ידי ספקי השירותים והיכולת להטיל עיצומים כספיים, אחריות אזרחית ואף אחריות פלילית על מזמיני שירות – מהפכה אשר תדרוש רוויזיה של כל הסכמי העסקת קבלנים ונראה שלשם כך נועדה תקופת ההמתנה של מחצית השנה בטרם ייכנס החוק לתוקפו.

לבסוף, במסגרת החוק תוקן גם חוק עסקאות עם גופים ציבוריים לפיו המפר את החוק יהיה פסול מלהתקשר בעסקאות למתן שירותי ניקיון, שמירה והסעדה עם גוף ציבורי (אשר מוגדר באופן רחב ביותר וכולל אף חברות ציבוריות נסחרות וחברות בת שלהן). זאת ועוד, החוק קובע במפורש (וגם כאן קשה להתעלם מהציניות שבדברים) כי הוא חל על מי שהינו כנראה אחד המפרים הגדולים של חוקי העבודה בישראל: המדינה. רק ימים יגידו האם החוק ייאכף באופן מלא כנגד המדינה ושלוחותיה, וביחוד האם יהיה שימוש לפרק ה' המטיל אחריות אישית על מנהלים של משרדים ממשלתיים ויחידות סמך שלהם.

אין ספק שהחוק מהווה רפורמה אמיתית וחשובה באכיפת דיני העבודה והולך צעד גדול לכיוון האכיפה המנהלית, כפי שעשה המחוקק לאחרונה בתחום ניירות הערך. עם זאת, קיימת בעיה קטנה שאין להתעלם ממנה. רשות ניירות ערך הינה גוף עצמאי, מקצועי ומוערך, המעסיק כמות גדולה של כלכלנים, משפטנים ומומחים אחרים הלומדים את השוק וחיים אותו. להבדיל, לפני מספר חודשים כתבנו על מסלול היסורים בן כחצי שנה אותו נאלץ לעבור מעסיק המבקש לפטר עובדת בהריון מכיוון שבמשרד העבודה והרווחה מועסקות שתי עובדות בלבד המופקדות על הבקשות הרבות המוגשות מידי חודש. אם לא תיעשה עבודה מקצועית להקמת רשות מקצועית ועצמאית אשר תהיה אחראית על ישום חוק מורכב זה, עולה חשש כבד כי ניתן את נשק יום הדין בידיו הרועדות של טוראי.

¹ עו"ד דורון אפיק הינו שותף בכיר במשרד אפיק תורג'מן, הינו חבר בלשכות עורכי הדין של ישראל וניו-יורק ומתמחה בליווי חברות, עסקאות בינלאומיות ופיננסיות, לרבות עסקאות מיזוג ורכישה, ומימון ואף מרצה בתחום במסגרת התואר האקדמי במשפטים. כמו כן מרצה עו"ד אפיק גם בתחום החברות הממשלתיות והתאגידים העירוניים. עו"ד אפיק הינו גם בוגר הכשרה של האיחוד האירופי ביישוב סכסוכים בינלאומיים מחוץ לכותלי בית המשפט (גיטור ובוררות); עו"ד שירה פורת הינה עורכת דין במחלקה המסחרית של משרד אפיק תורג'מן ועוסקת בעיקר בתחום העסקאות הבינלאומיות, מיזוגים ורכישות, תאגידים וליטיגציה מסחרית. אין בסקירה כללית זו משום ייעוץ משפטי כלשהו ומומלץ להיוועץ בעורך דין המתמחה בתחום זה בטרם קבלת כל החלטה בנושאים המתוארים בסקירה זו.